„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. Л. Дунђерског, у дунавској улици бр. 15

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: ф. 12 или 30 дин.
на по године: ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

Број 47. У Новом Саду, у уторак 21. априла (3. маја) 1898. Година XIV.

Позив на претплату.

Крајем прошлога месеца истекла је претплата свима оним нашим претплатницима, који су се до краја марта на „Браник“ претплатили. Овим умољавамо исте наше претплатнике, да претплату благовремено понове, како уредно разашиљање листа не би запињало.

Мислимо, да није нужно „Браник“ препоручивати. Наш је лист покренут у најбољој намери, да користи народу у овом тешком времену, кад се још само преко новина може чути независан српски глас. С тога држимо, да правим пријатељима народа мора ићи у прилог, да се овакав лист не само одржи већ и рашири. На њих апелујемо овим позивом на претплату. Према јачем одзиву српскога света, можемо и ми више порадити на усавршењу листа. Наша је главна цел, да овим листом истински послужимо народу, да задовољимо његове потребе. Да то постигнемо, ми не жалимо моралних и материјалних жртава.

Претплатна је цена „Бранику“.

На годину . . . 12 фор. или 30 дин.
На по године . . 6 фор. или 15 дин.
На четврт године . 3 фор. или $7^1/_2$ дин.

А може се претплатити месечно. Месечно стаје „Браник“ 1 фор. или $2^1/_2$ дин.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 2. (14.) априла 1898.

Издаватељство и уредништво „Браника“.

Заплети у Аустрији.

Друга половина наше монархије пада из једне уставне кризе у другу. Таман једну политичку болест преболе, и мало се опорави, она пада у другу, и организам се непрестано троши и слабост шири. Уставан редован рад тамо је постао немогућ, непрестано падају неке раздражљиве интерпелације, оптужбе против министарства, и то је још најлепше. Иначе се кочијашки грде и цео посао креће се у једноме кругу, никад напред. Међутим се министарства троше и падају, а ни једно не може да пронађе „камен мудрости“, те да помогне „болеснику. . .

Немци су својом бесомучношћу оборили Баденија. Дошао је Гауч, који је требао да привуче Немце; али Немци неће погодбу, они хоће капитулацију од стране владе. Мањина тероризира цео државни склоп и управо уставне појмове тумбе окреће. Нигде у свету нема, да мањина може тако кочити точак сваком уставном раду, као што је у Аустрији случај. Какав је то парламентаризам, где се глас мањине више слуша него глас већине? Какав је то државни поредак, кад сурова сила може да побеђује? Сваки човек, који стоји подаље, мора тако помислити, кад види, шта се ради у Аустрији.

Кад је Гауч видео, да не може задовољити Немце, он је одступио. На његово место дошао је гроф Тун, аристократа из Чешке, који је некад нагињао Чесима, па се после предомислио и постао неутралац. Некад је био намесник у Чешкој, али ту се толико замерио Чесима, да је морао пасти. По томе је требао бити повољан Немцима, и кад је он ступио на владу збиља је изгледало, као да ће се Немци одобровољити. Но за мало је трајала та штедња. Данас Немци већ пуштају своје рогове.

Немци су пре свега поднели оптужбу против Баденија. Наравно, хтели су да демонстрирају. Они добро знају, да још ни једном министру није фалила ни коса с главе за оне грехе, које је починио на министарској столици. Још је Берне казао: „Министри падају као хлеб намазан маслом — увек на згодну страну.“ И ако је оптужба поднесена против Баденија, он се може одмарати на лепој Ривијери, оптужба му не ће наудити. Али та оптужба свакојако је јака политичка демонстрација и Немци су толико успели, да је рајхсрат закључио, да се та оптужба поднесе одбору на решење. Тамо ће по свој прилици бити сарањена на вечита времена; али је знак времена, да су Немци могли и толико успети, те су тиме разбили слогу већине у овако важном питању. И гроф Тун је све то мирно гледао, само да умекша Немце!

Сад је дошао тренутак, да Немци врате љубав за љубав. Нови аустријски министар-председник устао је да протумачи свој програм, па је између осталог говорио и о садањем горућем питању у Аустрији — о употреби језика у Чешкој. Он је осудио наредбу Баденијеву и изрично је признао, да се овај спор мора решити путем закона, а не наредбом. То је и становиште Немаца. Он је дакле начелно стао на становиште Немаца у погледу формалне стране; али је и у погледу меритума, ставио Немцима у изглед знатне уступке.

Но ствар је запела. Немци не верују ни грофу Туну. Они му поручују, да је све лепо и красно, али ако Баденијева наредба не ваља, треба је пре свега повући натраг, и, наравно, опет прете опструкцијом, и непрестано је ваде као кебу иза појаса Тун опет неће да повуче ту наредбу, да може Немци држати у шкрицу.

Као што дакле видимо овој најновијој „погодби“ оскудева први услов за успех, а то је међусобно поверење. Нити Немци верују Туну, нити он њима, и само се падмудрују.

Грофу Туну је главна брига, да протури у царевинскоме већу привредно поравнање с Угарском. С тога је он тако мекан као памук; али га Немци провиде, па мука жива! Знају, да кад то учине, па после, ако се не буду „добро владали“, да ће их гроф Тун послати кући. Тако су изгледи за поравнање опет трајави, и трзавице у другој половини монархије утичу јако и на наше прилике и наш положај.

Но ма како се даље развијале ствари, једно се сваким даном потврђује: данашњи државни облик у Аустрији преживео се, машина је попустила. Дуализам је удешен према претпоставци, да ће само Немци господарити у Аустрији, међутим Немци су изгубили и снагу и способност да сами владају, Словени су ојачали и сад је руда ударила у брег. Ми сасвим разумемо мађарског политичара Ланга, који у својој најновијој брошури предлаже, да Мађари увиде ту немогућност, па да се приближе аустријским Словенима. Само Ланг губи из вида, да равноправност народа у Аустрији, повлачи за собом равноправност и у Угарској. Исти узроци исте последице.

Свакојако прилике у Аустрији захтевају нашу велику пажњу. Трошна се зграда руши!

Ајакс.

Глад и наша влада.*)

(Глас из Херцеговине.)

Мостар, 24. марта 1898.

Још мало па ће бити таман петина вијека, од како су нам крупна господа у Берлину скројила ову капу, под којом се не да ни живјети а ни мријети. И за тијех је двадесет тешких и мучних љета народ и сувише препатио. Но како који дан, све горе. А као пошљедица Калајевих економско политичких махинација јесте велика несрећа, што мори већ мјесец дана наш јадни народ. У нас је — глад. Из мал' не свијех крајева кршне Херцеговине стижу страшне вијести, које морају забрипути срце свакога честитог домољуба. А и како не ће? Та упропашћени народ у столачком котару мора да вади козлац из земље, те да једе мјесто хљеба, а они јадници у фочанском котару прехрањују се травом. Одатле и разне заразне болести, од којих народ нагло умире. Срце се човјеку цијепа од жалости, слушајући голе и босе Невесињце, који су вамо сашли, да ма њеколике мрве хљеба зараде, ил', ако то није могуће, испросе. Та је несрећа задесила народ и у босанској Посавини, гдје је помоћ исто нужна као и нашим кукавцима у Херцеговини. Па је-ли морало дотле доћи? Одговарамо: јесте. Кад се сваке године троши (или боље рећи) избацују стотине хиљада на џокејске трке и на нечовјечно стријелање голубова; кад се сваке године избаци по седамдесет хиљада на „Наду“, која је испод сваке критике, а двапут по толико изда Норманима и Ренерима за славопоје, испјеване министру и његовој славној управи; кад се сваке године избацују стотине хиљада на потпомагање пољопривредних станица, као што је све то потанко изведено у књижици „Bosnische Streiflichter“; кад се сваке године троши силна пара на римску пропаганду и шпијунажу по Србији, Црној Гори а особито у самој земљи; кад је, велимо, све то тако, е онда се није ни чудити, што је народ материјално упропашћен тако, да му се ваља голих шака борити против јаког непријатеља — глади.

Кад је све то тако, онда се не треба у чуду питати, да-ли је морало дотле доћи, кад је сва та несрећа природна пошљедица свију оних у кратко побројаних

*) Због нагомилана материјала закаснило. — Ур. „Бр.“

ЛИСТАК.

Успомене из 1848. године.

(По белешкама једног живог саучесника.)

VI.

Дознавши тадашња угарска влада за расписане позиве митрополита Ј. Рајачића зарад избора народних посланика за конференцију, коју је исти митрополит сазвао за 1. мај 1848. г., решила је и сама, ваљда да ово предупреди, да се сазове за 3. (15.) јуни 1848. г. у Темишвару, тако названа црквена скупштина (сабор), која би се имала саветовати о црквеним делима.

Ову је скупштину влада сазвала преко повереника свога (кр. комесара) Петра Чарнојевића, а у њу су имали доћи 120 које српских, које румунских посланика, јер онда су још Румуни имали са Србима заједничку митрополију.

Уједно је издат налог кр. комесару П. Чарнојевићу, од стране владе угарске да забрани изабраним народним посланицима да оду у Карловце на мајску конференцију, коју је „неовлашћен“ сазвао митрополит Ј. Рајачић, али је тај налог касно обнародован и већином су посланици већ били отишли у Карловце. Владина се наредба обнародовала тек у неколико места, па и ту су власти с бајонетима задржавали народ и посланике, да не оду у Карловце, али су слабо успели, јер народ је с огорчењем и с опасношћу живота обилазио те забране и отишао у Карловце на заказано време.

О овом црквеном сабору, који је влада сазвала за 15. јуни 1848. г. у Темишвару, писао је митрополиту 3. (15.) маја 1848. г. и тадањи палатин угарски, надвојвода (ерцхерцог) Стеван, али је све касно било.

Народни посланици, који су бирани и послани на велику скупштину од 1. маја 1848. г. добили су од својих бирача овака упутства:

1. Да сваким могућим начином настоје, да народ српски остане под укупном угарском круном и владајућом хабсбуршком династијом.

2. Да народ српски буде политично независан и слободан.

3. Целокупност народа српског у овим крајевима да се утврди, призна и општим земаљским законима ујемчи.

4. Унутарња народна управа да буде независна.

5. Војводу српског, као политичну главу своју, да има права да бира сам народ како сад, тако и у будуће.

6. Његов круг делања да се прошири над Сремом, Бачком, Банатом, Границом (граничарским регементима), као и над Барањом, где српски народ живи.

7. Срби, што живе ван ових округа, да потпадају у административним одношајима оним народима, међу којима живе, а у црквеним и школским одношајима да потпадају Српској Војводини. Тако исто да буде и с оним Несрбима, који се буду нашли у Војводини.

8. Румунима да се остави слободно да живе и даље са Србима у заједници и братској слози или да се оделе за себе у црквеној и школској администрацији.

9. Да се како наша српска тако и све друге народности у аустро-угарској царевини, на темељу изречене слободе, једнакости и братства, законом признају, утврде и освештају.

10. Тако исто да се законом призна и утврди једнакост и слобода свију вероисповести.

11. Наше школе да се такође законом признају за јавне и да имају једнака права са свим осталим школама у монархији.

12 Сва унутрашња администрација да се води на нашем српском језику.

13. Сва грађанска и војничка звања да зависе од војводе и његовог правитељства.

14. Политички савез српског војводства да се успостави са троједном краљевином Хрватском, Славонијом и Далмацијом на темељу савршене једнакости и слободе.

15. У министарству код цара и краља, да буде заступљен и наш народ.

Многе су општине на ово додале још и ово:

а) да се онај сабор, који је од угарског министарства сазван у Темишвару за 3. (15.) јуни 1848. г., не призна за законит, него да се призна и за законит прогласи, од Његовог Величанства краља, онај за 1. мај сазвати од митрополита,

б) председника сабора да бира себи сам сабор,

в) да се уложи протест у народној скупштини против изнимног стања у Бачкој и Банату, јер је то управљено једино против српске народности,

г) сви закључци, који се буду донели на народној скупштини, да се имају непосредно подносити краљу на одобрење,

д) невино позатварани Срби у оба диштрикта и по другим местима, да се ослободе.

Срцем и душом заузет народ за своју свету ствар, жељно је очекивао дан препорођења свога, своју прво-мајску скупштину, јер је мислио и веровао, да ће му она скинути вековни оков туђинске зависности и да ће учинити крај патњама и понижењу његовом, те је за то и поврвио листом у Карловце заједно с посланицима својим и већ 29. априла 1848. г. искупило се у Карловцима толико света, да они, што су дошли 30. априла, нису имали где да се склоне, него су под ведрим небом преноћили. То је била заиста велика народна скупштина.

30. априла 1848. врили су Карловци од света; народ се тога дана по становима, јавним местима, на улицама, састајао у веће и мање гомиле, те се саветовао о сутрашњем скупштинском деловању и утврђивао међусобну слогу и љубав. Овде-онде, устајали су поједини родољуби и својим родољубивим, заносним и узоритим говорима упућивали народ на слогу и међусобну љубав, истицали су заслуге наших старијих по ову домовину и трудили се, да даду народу здрав и родољубив правац у погледу његових жеља и тражбина.

дјела, што их је чинио и чини Калајев управни систем на пропаст народа.

Глад је дакле завладала и она односи мало по мало своје жртве. Међу тијем се влада никако и не миче нити притиче у помоћ страдалницима, него угушује глас гладних незадовољника, који могу сваког часа стићи пред мусалу па завикати: „Хљеба, хљеба, господару, не виђесмо давно хљеба“.

Ми смо добро знали, да влади глад не може послужити као реклама, која је и држи, а знамо и то, да влада не ће ни подузимати никакве акције против глади, јер би тијем сама себе осудила. Одатле се да протумачити и шутање владиног „Bošnjaka“ и „Bosanske Pošte“ о глади у нашим крајевима, док су се од бриге за Србију и Црну Гору обоје већ са свијем осушили. Једини у овим крајевима поштени лист „Српски Вјесник“ проговорио је врло благо у 7. броју о том злу, па основу послатих му извјештаја и донио је — по претходном споразуму са одличним грађанима из наших крајева — проглас, да се купе добровољни прилози, али је тај број са свијем заплијењен. Влада не да о том писати ни једном листу у овим крајевима, а што се буде сазнало из страних новина, то ће она већ преко „Pol. Corresp.“ прогласити за — неистину.

Код нас ће остати све по старом. Свијет ће и даље од глади умирати, плаћена Чифучад ће и даље писати о благостању и напретку ових земаља, гдје но тече мед и млијеко и гдје се на сваком кораку кличе г. министру „Осана“ и „Sic itur ad astra“.

Момче Херцеговче.

Шпањолско-американски рат.

По најновијим вестима, Шпањолци и Американци се баш озбиљно бију и на суву и на мору. Бомбардовање вароши Матанзаса свршило се неуспехом Американаца, јер њихови топови не могоше демонтирати батерије на матанзанским утврђењима. Али јуче је американска флота извојевала сјајну победу код Маниље на острву филипинском. Шпањолска флота је, може се рећи, баш потучена. Да је шпањолски пораз код Маниље потпун, види се и из тога, што су Шпањолци морали да потопе неколико својих бродова, да не падну победиоцима у руке. Ратна је игра отпочела на мору, а скоро ће и на суву да се мере противници.

Сензације.

Американци беху за ово неколико дана, кад не беше боја, нестрпљиви, те се сладили сензацијама, међу којима је и глас, да Аустро-Угарска потпомаже повцем Шпањолску против Америке. Ту су вест пустили у свет „Њу-Јорк Хералд“ и уешингтонски лист „Сун“. Вест та страшно је разљутила Американце, те су тражили, да Мак-Кинли објави рат Аустро-Угарској. У Европи је та вест такође начинила велику сензацију, али на сензацији је и остало, јер се показало, да је вест американских листова сасвим измишљена, а „Фремденблат“ ју је одма обележио као лажну и апсурдну.

Кретање шпањолске флоте.

У Сент-Винценту, пристаништу острва Зеленог Предгорја, што припада Португалској, дуго је стајала шпањолска флота. 18. (30.) о. м. се најпосле помакла с места, те један део њен. две крсташице и три торпедна брода, у 7 сах. изјутра, изиђе из пристаништа. Прво одељење отишло је на запад, а друго на север, по свој прилици према канарским острвима. Шпањолска оклопница „Нуманција“ стилга је у Картагену, одакле се журно кренула у Кадикс, где ће са бродовима „Пелајо,“ „Викторија“ и „Алфонзо XIII.“ начинити ескадру, те се одма кренути с њом на пут.

Чим се чуло у Уешингтну, да се кренула шпањолска флота, Мак-Кинли је одма позвао министра марине Лонга, да сазове ратни савет, у коме би се решило, како да се бране североамериканске обале. У Кивесту се боје, да ће ова шпањолска ескадра прво напасти Кивест.

Шпањолско оружање

Шпањолски конзулат у Милану издао је позив, у коме се позивају сви Шпањолци, који станују у Горњој Италији, као и сви Италијанци, којима је на срцу судбина братског народа шпањолског, — да прилажу новаца за ратне цели. Шпањолци у Мехици су о свом трошку наоружали један ратни брод а на свом првом збору потписали су 1,800.000 песета за Шпањолску.

Положај на Куби.

Адмирал Сампсон послао је ратни брод „Пуритан“ у Матанзас, да бомбардовањем спречи поправљање тамошњих батерија шпањолских.

Шпањолској нестало угља.

Гибралтарски дописник „Тајмса“ чуо је од једног одличног морнара, да је Шпањолска пре рата купила 170.000 тона угља, али до сад је стигло у Кадикс врло мало угља и врло је тајанствено, куда се део угаљ.

Дон Карлос.

Претендент шпањолског престола Дон Карлос примио је у Брислу маркиза Чераблу и друге карлистичке вође и рекао им је, да за време рата потпомажу Сагасту.

Бомбардовање Матанзаса.

О бомбардовању Матанзаса јављају ове појединости: од 17. о. м.

Амерички адмирал Сампсон сазнао је јуче у јутру, да се код Матанзаса, на 30 миља источно од Хаване, подижу јаке батерије и да ће посао брзо бити свршен: да су јака артилериска одељења већ посела то место и монтирала батерије, да сузбијају сухопутни напад на Хавану с источне стране. Услед тога адмирал Сампсон отпловио је с адмиралским бродом „Њујорк“ и оклопњачама крстарицама „Пуритан“ и „Синсинети“ на исток. Матанзас је у заливу опкољен високим бреговима. Две тврђавице на потребној висини бране улаз у залив, „Рубалкаја“ на западу и „Маја“ на истоку. Дошав према заливу, потера амерички адмирал своју малу флоту право улазу. Дошавши на домашај метака, „Њујорк“ окрене према тврђавици „Маја,“ а „Синсинети“ остане у резерви. Дотле је у тврђиви било све мирно. Било је неколико минута до 1 сах., кад на један пут с тврђаве „Рубалкаја“ загрме топовски пуцањ. Метак је баш бачен пред сам „Њујорк,“ који је одговорио. У исти мах отворе једно против другог ватру тврђавица „Маја“ и брод „Пуритан,“ те настане канонада, која је трајала пола сахата. „Њујорку,“ који се све ближе примицао, секундирао је „Пуритан.“ После четврт сахата „Синсинети“ сигналом измоли дозволу да учествује у бомбардовању, те се окрене такође против тврђавице „Маја“. Око 11 и по сах. Сампсон је мислио да је постигао свој циљ. Дат је сигнал за повлачење и обустављање ватре на бродовима, који су отпловили из залива. Али тврђава „Рубалкаја“ није хтела мировати, но избаци један шрапнел, који експлодира одмах позади „Њујорка,“ „Пуритан“ још једном одговори и погоди у сред тврђаве. За тим се американска ескадра вратила ка Хавани. Веле, да је американским бродовима штета бајаги незнатна. По американским извештајима, шпанске батерије демонтоване су а Шпањолци су имали јаке губитке. За време бомбардовања амерички бродови избацили су 250 метака, а шпанске тврђаве, веле, много мање. По једној версији, шпанске батерије постале су сасвим неупотребљиве.

Епархијска скупштина темишварска.

У среду и четвртак одржана је епархијска скупштина темишварске дијецезе. Скупштина је текла мирно, а посао свој свршила је озбиљно и достојанствено.

Ток скупштине био је, по извештају вршачког „Српства“, овакав:

У среду, 15. априла, у 9 сати пре подне одржано је у саборној цркви призивање св. Духа, на ком је чиноначалствовао архимандрит Дошен. За тим су се скупштинари искупили у магистратској дворници, те изаслали депутацију да допрати епископа. Епископ Никанор, праћен депутацијом, уђе у дворницу, где је поздрављен усклицима „Живео!“ Пошто је заузео председничко место, отворио је скупштину родољубивим говором, те умолио скупштинаре, да без обзира на странке мирно и стварно расправљају. За привремене перовође позвао је падејског пароха Илију Белеслијина и кикиндског учитеља Љубомира Лотића. Предато је 80 веровница; осим 80 бираних скупштинара, било је 7 вирилних чланова. За тим је изабрат верификациони одбор из ових лица: пароси Иван Тешић из Хијоша, Миша Матејић из Кикинде и Свет. Теодоровић из Ечке, световњаци др. Љуба Павловић, Ваја Недељковић, Мата Косовац и Јован Ристић. Исти се одбор повукао, да прегледа мандате; било је неколико протеста. Изабрани председник верификационог одбора је известио скупштину, да вериф. одбор предлаже, да се протести не узму у обзир. Др. Живко Богдан говорио је против предлога вериф. одбора, а конз. бележник Евг. Летица за верификацију. Најзад примљен је предлог вериф. одбора. За тим се скупштина конституисала, изабрав за потпредседника дра Ранка Гранића из Вел. Кикинде а за перовођу Илију Белеслијина и Љубомира Лотића. Пошто је установљен дневни ред скупштине, епископ одложи седницу за после подне.

После подне отпочела је скупштина свој прави рад: 1.) усвојен је пословник епарх. управе; 2.) узети су на знање извештаји епархијске управе; 3.) усвојена су правила за руковање епарх. фондом; 4.) узет је на знање извештај конз. фискала дра Свет. Димитријевића о деобним парницама између Срба и Румуна; 5.) примљен је на повољно знање извештај Паје пл. Еремића, да је рачуне епарх. фонда, који износи 51.000 фор., нашао у реду. За тим је изабрат кандидациони одбор из ових лица: свештеници Драгољуб Живковић, Глигорије Стајић, Иван Тешић, световњаци Паја пл. Еремић, Мата Косовац, др. Свет. Петровић, др. Љубомир Павловић, Паја Ристић, Ваја Недељковић, др. Ранко Гранић и Светозар С. Ајваз Око 8 сати у вече епископ одложи седницу за сутра пре подне.

У четвртак пре подне прочитана је кандидациона листа, која је изазвала дебату. Др. Живко Богдан замерио је, што је у епарх. школ. одбор предложено више од два учитеља. И ова епархијска скупштина није обновила епарх. управу, него само попунила. Избор није обављен једногласно, него се гласало цедуљицама. Тек после подне проглашен је резултат. У конзисторију изабрати су: 1. свештеници: архимандрит Дошен, Миша Матејић, Јов. Новаковић, Иван Тешић, Илија Белеслијин, Јефта Петровић, Жарко Стакић, Михајло Путник, Младен Боберић, Евгеније Летица, Милош Милошевић, Свет. Теодоровић, Миливој Радовић, Стев. Зерковић и Иван Алексић; 2. световњаци: др. Свет. Димитријевић, др. Свет. Петровић, др. Ђура Ружић, др. Милош Каракашевић, Коста Стефановић, др. М. Теодоровић, др. Сава Путник и др. Младен Ивковић. У административни одбор изабрати су: свештеници: Миша Матејић, Јован Новаковић, Партеније Сивчев, Паја Милин, Ал. Грујић, Вељко Белеслијин и световњаци: др. Свет. Петровић, Јов. Маринковић др. Сава Путник, Јов. Рашковић, Љубомир Мирковић, Паја пл. Еремић, Паја пл. Бибић, Ваја Недељковић, Ђура Јовановић, Јоца Рајић, Милић Живић и др. Љуба Павловић У школски одбор: свештеници Јован Новаковић и Глигорије Стајић; учитељи: Мата Косовац, Љубомир Лотић, Ника Николајевић, Стев. Вукадиновић, Богдан Поповић; остали световњаци: др. Ранко Гранић, др. Иван Веселиновић, Пера Лунгулов, Сима Јовановић, Ваја Недељковић и Коста Стефановић. За тим се прешло на расправу правила о делокругу епарх. ревизора, која су са неким предлозима упућена на прераду, те до године у скупштини да се претресу. Због тога нису обављени избори чиновника, него су досадашњи остали у звању привремено. Око 9 сати у вече затворио је епископ скупштину, На завршетку је др. Живко Богдан, кикиндски градоначеоник, предложио, да се епископ Никанор због болесне ноге пензионира. Овај је предлог изазвао велико негодовање, те је говорник прекидан и најзад морао да одустане од предлога.

Највише се од ових говорника одликовали својим родољубивим беседама Илија Захаријевић и Димитрије Матић.

Како је митрополит у свом другом пропратном писму од 15. априла 1848. објавио, да ће се претходно (пре скупштине) држати саветовање ради предмета, који ће се претресати на сутрашњој скупштини, то је и народ пошао митрополиту листом уз посланике своје, но кад је митрополит спазио ту масу света, изађе и благослови их само, па онда објави, да се неће никаква саветовања држати данас (30. априла 1848.), него да ће се сутра 1. маја у 9 сати пре подне отворити скупштина, на којој могу сви присуствовати.

Најважнији разговор, што је народ тога дана занимао, било је питање о војводи српском, кога би требало бирати. Говорило се о више њих, али се у опште сложио свет у томе, да нема бољег и спремнијег човека и достојнијег сина за то достојанство од Стевана Шупљикца, пуковника.

О патријаршеском достојанству није се у опште ни говорило тог дана, тек ако се овде-онде чуо по који глас, да би ваљало уздигнути и старо патријаршеско достојанство. Кад сутра дан (1. маја) устану протосинђели: Сергије Каћански и Никанор Грујић, па стадоше својим спремљеним и вештим беседама обавештавати свет, да је достојанство патријархово скопчано с угледом и напретком народа српског и да је нужно да се и оно обнови као и достојанство војводе српског.

Освану и жељени 1. мај! Митрополит Јосиф Рајачић у свечаном оделу с повластицама у руци, праћен од неколицине народних посланика и два протосинђела, Сергија Каћанског и Никанора Грујића, сиђе с двора у 9 сати пре подне у двориште патријаршеско међу многобројно искупљени народ, и ту, под ведрим небом, са узвишеног места благослови народ и онда отвори ову велику народну скупштину.

Народна скупштина држана је 1. и 3. маја и донела је закључке, који ће се доцније изнети у овом листу. Али је једно од најважнијих закључака избор Главног Одбора, који ће имати да се брине и да поради, да се издејствује потврда народних закључака како да се народна права и жеље његове у живот спроведу.

Исти Главни Одбор имао је своју прву седницу под председништвом патријарха Јосифа Рајачића 4. маја 1848. г. по ст. к. и у тој седници, као главни предмет био је избор сталног пододбора, који ће имати да спреми и да претходно претресе предмете, па онда тек тако спремљене и образложене, да их подноси главном одбору увиђаја и одобрења ради.

То је имао бити, од прилике, данашњи саборски одбор, а сам сабор представљао је главни одбор, изабран од велике народне скупштине.

У тај пододбор изабрана су ова лица:

Никола Крестић из Загреба, доцније више годишњи председник хрватско-славонског сабора; Ђорђе Стојаковић, адвокат из Пеште, далеко чувен знаменити јуриста, за време војводства члан врховног суда у Темишвару; после разрешења тог врховног суда био је члан највишег суда у Пешти и напослетку као дворски саветник био је референт у дворској канцеларији за Угарску. Трифун Младеновић, жупанијски предстојник из Ирига, доцније поджупан сремске жупаније и затим министарски саветник у Бечу; Јован Станковић, учитељ из Петриње; Коста Јовановић-Батут, трговац из Митровице; Александар Костић, адвокат из Новог Сада; Петар Стојшић, адвокат из Сенте; Никола Путник из Титела; Коста Давидовић из Мохача; Ђорђе Варсан, трговац из Панчева; Крунослав Бекић из Перлеза; Арсеније Коларски, граничар из Делиблата, панчевачке регименте; Никола Васиљевић из Оршаве; др. Ђорђе Пантелић из Земуна, и Михајло Георгијевић, адвокат из Осека (ово је био отац дра Средоја Ђорђевића из Суботице)

За заменике ових пододборника изабрати су следећи: Крестићев др. Ливије Радивојевић из Каменице, доцније члан врховног суда у Темишвару, а по разрешењу истога председник највишег суда за Хрватску у Загребу; Стојаковићев парох румски Адам Моловић; Младеновићев Јован Маринковић из Руме; Јовановићев Никола Томашевић из Кленка; Путников Михајло Крестић из Титела; Варсанов Никола Димин из Панчева; Бекићев Александар Стојачко из Карловаца; Коларскога Петар Нинковић из Буковца; Пантелићев Ђорђе Шпирта из Земуна; Георгијевићев Никанор Грујић, протосинђел, класично изображен, од великог научног знања човек, песник и изванредан говорник (други Златоуст).

Од ових заменика поједини члан тек је онда могао учествовати у саветовању и гласати, кад онај члан пододбора, кога замењује, није присутан био.

За тај од народне скупштине изабрани главни одбор и од овог изабрати пододбор и његове заменике слободно се може рећи: многи су звани, али их је мало изабраних. Ево их, који су се задржали и нису с мете утекли:

1., Александар Костић, адвокат из Новог Сада; 2., Петар Стојшић, адвокат из Сенте; 3., Јован Станковић, учитељ из Петриње; 4., Ђорђе Варсан, трговац из Панчева; 5, Арсеније Коларски, граничар из Делиблата; 6.) Коста Јовановић-Батут, трговац из Митровице.

Од заменика:

1. Александар Стојачко, правник и свршени богослов, Сомборац, доцније секретар војводе Шупљикца, затим за време војводства секретар намесништва у Темишвару и напослетку министарски саветник у Буда-Пешти; 2., Петар Нинковић из Буковца, доцније професор и управитељ на новосадској гимназији.

Од чланова главног одбора постојано задржали су се: 1. Јаков Живановић, Карловчанин, патријархов секретар и бивши српски државни саветник, изванредно бистрог ума, научен, окретан, досетљив, вешт човек и велик говорник, каваљер једног руског ордена. Говорио је са великом лакоћом потпуно латин-

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** У седници заст. куће од 17. (29.) п. м. отпочела је предигра борбе о поравнању, јер је у истој народна странка заузела противнички положај против саборске већине у ствари поравнања. Гроф Апоњи је наиме поднео заст. кући предлог, потписан од свију заступника, који припадају опозиционим странкама, по коме би се имао законски предлог о узакоњењу трговинског уговора са Јапаном скинути са дневног реда и поново повратити влади, да га иста према становишту Угарске, које ова заузима сада у царинском питању, преради и поново заступничкој кући поднесе мотивишући тај предлог тиме, да је у оно доба, кад је трговински уговор са Јапаном склапан, постојала још царинска заједница Угарске са Аустријом, али да сада, пошто је овај уговор склопљен, та заједница више не постоји и да према томе не постоји више субјект аустро-угарског царинско-политичког јединства. На ово је министар председник одговорио, да ће се почетком иду ће године повратити старо правно стање у погледу царине и да је по заглављу 3. закон. чл. 20. од 1878. год. министар спољних послова властан у име обе државе и са одобрењем обе владе са страним државама уговоре склапати. У овој ствари се водила врло живахна дебата, у којој су говорници свију партаја учествовали. При гласању у овој ствари, које је опозиција захтевала, овај је предлог Апоњијев са 128 против 48 гласова одбијен и трговински уговор са Јапаном буде непромењен усвојен. —

У седници заступничке куће од 18. (30.) п. м. поднео је председник дописе заст. грофа Андора Фестетића и Карла Читкаи-а, у којим обојица изјављују, да полажу своје заступничке мандате, па је онда дошао на дневни ред законски предлог, по коме би општинске шуме прешле под управу државну. Пошто је овај предлог усвојен одговорио је министар финансије, Лукач, на интерпелацију заст. Коломана Тали-а у ствари уконачења ц. и кр. војске у граду Мункачу, са којим се одговором интерпелант није задовољио, али га је већина заступничке куће узела на знање. Затим је заст. Фрања Кошут интерцелисао против забране одржања народне скупштине 1. маја у Будимпешти, а тако исто и у ствари самосталне царине. Министар унутрашњих послова, Перцел, одгорио је интерпеланту, рекавши, да он због тога није дозволио одржање народне скупштине 1. маја, јер постоји пракса, да се за 1. мај никакве скупштине не дозвољавају држати.

— **Црна Гора и Русија.** Како је срдачан однос између Русије и Црне Горе, види се и из ових телеграма, који су о Ускрсу измењани између владара обе државе:

A Sa Majesté l' Empereur de Russie
Petersbourg.

Привѣтствуя Ваше Императорское Величество по православному обычаю восклицомъ „Христосъ Воскресе!“ съ пожеланіемъ благоденствія Вашему Величеству и всему Августѣйшему Семейству, не могу удержаться чтобы еще разъ не выразить глубокую признательность за знакъ довѣрія, оказанный Вашимъ Величествомъ мнѣ и моему народу посылкою мнѣ столь драгоцѣннаго для меня дара.

НИКОЛАЙ.

(Поздрављајући Ваше Царско Величанство по православном обичају усклицом „Христос Воскресе!“ са жељом за здравље Вашег Величанства и целе Узвишене Породице, не могу, а да још једанпут не изразим своје дубоко признање за знак поверења, указан Вашим Величанством мени и мом народу, пославши ми за мене тако драгоцен дар.)

Цар Николај исти дан одговорио је кнезу Николи овом депешом:

Son Altesse le Prince Nicolas de Montenegro
Cettinje.

Искренно поздравлаю Ваше Высочество съ Великимъ Празникомъ, увѣренный, что посланный даръ еще сильнѣе укрѣпитъ братство нашихъ двухъ народовъ.

НИКОЛАЙ.

(Искрено поздрављам Ваше Височанство о великом празнику, уверен, да ће последњи дар још јаче појачати братство наша два народа.)

Дописи.

Нови Сад, 18. априла 1898. (Добротворни концерат.) Као велика словенофилка, као велика поштовачица свега што је словенско, наше, зато сам ваљда слушала са неком особитом дражи, пијететом Дворжакова „Мој дом.“ Ја не знам како коме, али по мени словенског, правог словенског композитора свирати, ту треба особене среће, треба бити у првом реду Словен, па тек онда разумети онај фини, елегантни скроз и скроз лирски тон, који провејава кроз словенске сањалачке, нежне, бурне мелодије. Када се проникне у дух опште музике, лепо ће се видети да музичка дела појединих народа и ако носе жиг своје индивидуалности, природе, ипак код њих има нешто заједничко, нешто опште. Словенска музика се маркантно одваја, она у целини почива на сасвим другом постаменту. То што диже словенску музичку уметност над осталим, није то композициона, бетовнска величина, — него карактер наших дела. У страних композитора предишу њихова дела самосталним, аукторским извођењем, проналажењем мелодија а код нас је то друкче. У словенској музици, што је јединствено, огледа се у танчинама словенска природа. Наша се музика развија природно, јер она почива на светом постаменту — народној мелодији, народном духу. Једна ми је Францускиња рекла, да ни једна свирка не уме толико показати народну душу, као словенска. У њој сваки дур приказује словенски, народни темпераменат у свим нијансама његова веселог, бурног, песничког осећања; сваки мол износи тугу, сету, боле нежна словенског срца. А све се прелива у најскладнијем колориту, све је то божанска мешавина, која у нашој души оставља слатке и горке, па опет за чудо миле утиске. Наш братски чешки народ није могао боље проникнути ни најбољи психолог, као што га је проникнуо Дворжак у својим композицијама. Он је дубоко уронуо у народну душу, чврсто је прирастао за свој народ, па отуд они мили звуци, који нам тако мило гову, који нас освајају за тог музичког демократу, нашег братског — за мене идеалног — народа.

Концерат су прошиле и Корењ-Шекове „Варијације на мађарску народну песму“. Бадава се Мађари упињу и муче, да покажу е их је у тој уметности муза пољубила. Она монотонија, која се шири кроз ову пијесу, показује да се мађарска национална музика креће у врло уским, готово блиским границама у мелодијама. Ако су ради, да створе дела, да обогате своју музичку уметност, они морају стварати нове мелодије, морају у главном или сасвим одићи од народне мелодије. Њихове опере ако се држе елемената народне музике, оне на крају крајева досаде, јер понављање истих те истих мелодија прелази у монотонију.

Кад год чујем Грига тада и нехотице постанем пѐсница. Григ је пун фантазије, он своју фантазију уме тако лепо уобличити, у појединим тренутцима, тако живо зна применити те тренутке у ситуације, да је редак детић, који би га у томе надмашио. Истина његова фантазија и сувише ради и сувише доминира, па баш га та привидна претераност диже. Она се развила у најидеалнијим крајевима, она се електризовала природним чарима, срдњама, па то у први мах изгледа е је Григ претерао, јер ми треба да разумемо, да схватимо немушти језик швајцарских громова и водопада и онда ћемо тек видети, да је та фантазија тако дивно знала репродуковати, створити природу у природи. Да, рекла сам ваља га разумети, ваља пронићи ту Григову фантазију и онда је успех зајемчен. Гђа Вида Вулко, та новосадска корифејка, све је то дивота слила, да су нас оне гласовирске дирке сваким додиром оних грацијозних руку, електризовали, опијали.

Може бити да је талијанска школа импонирала страним композиторима, када се стала развијати музичка уметност и у других народа, али са доласком Листа и Вагнера, постала је нова школа, коју је репрезентовао Вагнер и која стоји у опозицији са талијанском. Тада се престало у велике имитирати талијанске композиторе и музика је појурила новим током, који се зове вагнеризам. Мора се признати, да је Вагнер отишао у својим назорима у екстрем, али је то морао учинити, јер је држао да се може само на тај начин уништити отрцана талијанска школа. Када чујемо Хартмана у његовој Es dur симфонији, који се у главном држао талијанске школе, онда ће тим већма изаћи на видик особеност вагнеризма.

Хендла броје у највеће пијанисте. Но и та његова особина није увек једнака. У његовим јединственим коралима она је обучена побожним рухом, она опомиње на светско ништавило. А Largo Хендлов, тај бисер и највеличанственији одсјај његове генијалности, он нам показује Хендла као пијанисту — лирика.

Љубица.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 20. априла 1898.

— **Жарко Савић**, познати певач, употребиће и ове године своје ферије на то, да по већим српским местима приреди концерте, те да српски свет добије прилике наслађавати се уметничким певањем. Прво ће сад на Ђурђев дан певати у Великој Кикинди а у нашем Новом Саду приредиће концерат у другу суботу, 2. (14.) маја. Ми ћемо у своје време саопштити програм овдашњега концерта, за сад само упозоравамо српски свет одавде и из околине на красно уживање, које му се спрема за који дан.

— **Забава занатлијске омладине.** Овдашња занатлијска омладина приредила је синоћ забаву у гостионици П. Фабрија. Програм је изведен врло добро, а нарочито се допало певање мушког кора После првог дела отпочета је весела игранка, која је у најбољем расположењу трајала до пред саму зору.

— **Наименовање.** Кр. угарски министар правде наименовао је г. Жарка Стефановића, правног вежбеника при овдашњем кр. судбеном столу, за подбележника при среском суду у Тителу.

— Пишу нам из **Ст. Бечеја**: „Не зна човек, да-ли да се смеје, или да се једи, кад погледи, како се код нас правда дели. Чиновници већином не знају српски, а раја опет не зна мађарски, па се одатле свакојака чуда догађају. Нека дечурлија из Петрова Села хтедоше рибу пецати — што је са удицом и слободно, — али наиђу неки жандари, попишу им имена, па их јаве солгабирову, да их због тога казни. Нити знају жандари, нити зна солга српски, па место Миладина, они запишу Милана, — јер код њих је то свеједно. Дође и рочиште, чекају пецаши, да им се правда дели, али солге ни од корова. Доста томе, да надсолга отправи људе кући, рекавши им да ће други пут бити звати. Јест, али ови за неколко дана добију поздрав, или боље рећи пресуду, да су осуђени сваки од њих на 5 фор. глобе, зато што нису на рочиште дошли. Људи се убезекли, па дошли у Бечеј, да траже помоћи, јер они нису спавали, кад су били на рочишту, а напротив баш солге није било у звању! Па онда — осуђен је Милан место Миладина, т. ј. случајно отац место сина, а отац није ни био на лицу места! Хајде дакле с фишкалом у солгабироват, да се, ако је можно, кратким путем те погрешке исправе, и среће, што је надсолга знао за тај случај, т. ј. да солга није био при рочишту у звању, те се тако одреди ново рочиште, а пресуда од 5 фор. уништи. Дође и ново рочиште, испита се Миладин, а не Милан, и Миладин са својим другом добије глобу — сваки по 1 фор. да плати, кад али после неколко дана опет изиђе писмена пресуда, да је Милан (а не Миладин) осуђен на 5 фор. глобе! Хајд' опет фишкалу, а овај солги, и овога једва обавестише, да Милан и Миладин није свеједно, и да су кривци на 1 фор., а не на 5 фор. пресуђени, те тако ови исплате сваки по 1 фор., окрену леђа солги, па с Богом — мислећи у себи: Цаба ти и садање правде, само кад се ратосиљаше солге, да их више не зове. —

Ових дана имадосмо гостију и сувише. 14. (26.) априла беше овде комисија, која треба да обиђе железницу до Новог Сада и Тителa, и наравно да ни банкета није фалило, јер је далеко до Жабља, па треба господа да се поткрепе. А наше социјалисте су са завишћу гледале, како се господа часте. Каже се бар, да је наше место легло социјалиста, и државна власт тако се бојала првог маја, да је овамо компанију војника довела, али се није приметило ниједног знака, који би свакидашњу физиогномију овог места изменути могао, јер ма да су јавни зборови, балови и игранке забрањени, ма да полицаји на коњима улицама крстаре, — свуд је мирно, нигде ни трага од каквог покрета социјалног. —

Имадосмо и збор учитељски, на ком се леп број учитеља и учитељица искупио, а да и код њих није фалило банкета, по себи се разуме“.

— **Поплава у Вршцу.** У суботу ударише у Вршцу звона наопако на свим вршачким црквама, а вода у Месићу дође, да је пола Вршца у води, само што се људи спасавају. На брегу се провалио облак, а град је сатр'о винограде. Таке поплаве нико не памти у Вршцу.

— **Пресуда због немира у Сјеничаку** У петак пре подне прочитана је коначна пресуда сељанима из Сјеничака, од којих је судбени сто у Загребу 11 осудио на смрт на вешалима, а ти су: Ђурађ Бјелош, Дмитар Мркаљ, Марко Падежанин, Миле Јурић, Јанко Манојловић Грлица, Миле Ромић, Павле Мркаљ Балатин, Миле Вујичић Соле, Марта Лончар, Сава Манојловић и Томо Лончар. Првих 8 помиловано је, те им је казну смрти судбени сто претворио у тешку тамницу. Добио је: Павао Мркаљ Балатин и Миле Вујичић Соле по 20 година, Миле Ромић и Миле Јурић по 18 година, Јанко Манојловић Грлица 17 година, а Марко Падежанин, Дмитар Мркаљ и Ђурађ Бјелош по 16 година тешке тамнице. Остала тројица нису помиловани, те су у петак у 6 сати смакнути у дворишту загребачког судбеног стола, и то најпре Марта Лончар, па онда Тома Лончар а напослетку Сава Манојловић.

Марта Лончар се и на губилишту смело држала. Стојећи под вешалима викнула је, да се далеко чуло: „Нека мој пример друге одврати од сличних злочина.“ Затим је тихо додала: „Збогом лепа границо!“ У тај мах зграби је целат Бали, који је због извршења смртне пресуде дошао у Загреб, и за неколико тренутака била је лешина Марта Лончар, то чудовиште од жене. И Тома Лончар се добро држао. Стојећи уз вешала, рекао је: „Не бојим се целата“, али му речи изумреше, кад га конопац стегну око врата. Најпосле је дошао на ред Сава Манојловић, који беше ужасно блед и управо су га носили под вешала. Уздрхталим гласом покушао је, да држи говор, али у лупи бубња изгубише му се речи, а за тили час и њему се смрче. Лекари су констатовали, да је код Марте Лончар наступила смрт после два, а код остала два погубљеника после пет минута. Читава процедура трајала је пет минута.

Од осталих осуђеника снижена је казна Ради и Глигорији Линти са 10 на 4 године, Мили Бижићу са 2 на једну годину, а Мили Братићу са 10 на 8 месеци.

— **Нов српски лист.** У Вел. Кикинди почео је од 15. априла излазити нов српски лист „Србадија“ коме је одговорни уредник Стева Тушановић. Излазиће двапут недељно, а цена му је на годину 6 фор. а. вр. Лист је посвећен народним потребама. Ово је други српски лист у Вел. Кикинди.

Новости са стране.

— **Овогодишњи руски маневри.** Како се у петроградским круговима говори, овогодишњи велики маневри руске војске држаће се између Петрограда и Вилманистранда, у Финској, и у толико ће бити особито занимљива, што ће се изводити нападање од Финске на руску престоницу. У маневрима овим учествоваће сва војска петроградскога војничког округа, до 60.000 момака, као и сва војска, што се у Финској налази. Непријатељ, који ће нападати на Петроград, удараће у две колоне; једна ће поћи поред Вуоксена, прећи ће руску границу и утврдиће се око Токсове, на 30 врста (километара) од Петрограда; друга колона удараће дуж морске обале и стићи ће у исто време у Токсову око 4. августа. Кад се тако састану обе војске, поћи ће заједно на престоницу и одсудна борба, која ће трајати једно пет дана, изводиће се непосредно испред Петрограда. Кад се сврше маневри, отићи ће сва војска у табор код Краснога Села, где ће бити велика смотра. Цар ће присуствовати при закључку маневара.

— **Варош под туторством** Из Острогона јављају, да је угарски министар унутрашњих дела позвао великог жупана острогонске жупаније, нека подузме кораке, да се варош Острогон стави под туторство, јер је управа варошка веома рђава.

ски, немачки, црквено-славенски и српски, а говорио је и руски и француски; 2. Ђорђе Стратимировић; 3. Светозар Милетић, правник, из шајкашког батаљона, а из села Мошорина, који је отуда утекао; 4. Илија Захаријевић из Руме, професор и управитељ београдске гимназије; 5. Стеван Ристић, адвокат из Карловаца; 6. Петар Николић, карловачки прота; 7. Петар Јовановић, професор и управитељ новосадске гимназије, доцније за време трајања војводства надзорник српских школа; 8. Јосиф Јовановић, професор гимназије; 9. Емануило Коларевић, из Карловаца, члан управе народних фондова.

Сви овде назначени пододборници, њихови заменици и чланови главног одбора, спојили су се у један тако названи главни одбор, јер од скупштине изабрани главни одбор никад се није састао, нити је рад пододбора кадгод у претрес узео.

Све што је о главном одбору речено, остало је пусто слово само на папиру.

За време карловачке катастрофе многи су се и од ових напред споменутих разишли, и да би се колико-толико број одборских чланова попунио, изабрати су од одборске скупштине за чланове главног одбора Теофил Димић, доцније надзорник српских школа у Срему, Ђока Радак, правник из В. Кикинде, који је отуда утекао и Стеван Петровић, велики бележник сегединске вароши, који је отуда утекао и који је после свршеног рата био председник солночког окружног суда, затим велики жупан чонградске и потом торонталске жупаније све до године 1868., кад је умировљен.

У истој седници, одржаној 4. маја, закључено је:

1., Да се једна многобројна депутација, под водством патријарха, изашље, која ће Његовом Величанству краљу Фердинанду отићи и измолити, да се изабрани патријарх Рајачић и војвода Шупљикац са означеним у скупштини територијумом српског Војводства под крупном св. Стевана призна и потврди.

2., Да буду позвати и да учествују у тој депутацији сви српски епископи и из свију сталежа признате личности, који се имају замењивати, и од народа изабрани наставници.

3., Хрватски бан Јелачић писмено да се умоли, да би избор посланика за депутацију по тамошњим српским општинама расписати благоизволео.

4., Рок састанку свију депутираца да буде у Бечу 24. маја, и напослетку на предлог патријархов би решено

5., Да бечки изасланици из средине своје изаберу један одбор, који ће изабраног војводу Шупљикца позвати, да у народ српски дође, како буде од цара и краља потврђен.

Друга одборска седница заказана је за сутрашњи дан, која је и одржана под председништвом патријарха 5. маја.

Књижевност.

Нове књиге.

Из српске књижевности. Слике и расправе од Милана Савића. У Новом Саду, штампарија српске књижаре Браће М. Поповића. 1898. Мала 8⁰. Стр. 223.

У овој књизи је наш признати критичар и естетичар, г. Милан Савић, изнео карактеристику рада више наших књижевника, као: Стевана Стевановића, Јована Стерије-Поповића, Јакова Игњатовића, Милице Стојадиновића-Српкиње, Милана Јовановића, Милорада П. Шапчанина, Мите Поповића, Косте Трифковића, Мише Димитријевића, Лазе К. Лазаревића и Војислава Ј. Илијћа. У књизи својој изнео је г. Савић и врло интересантних података о појединима од споменутих српских књижевника, а кад додамо, да је књига написана с великим разумевањем предмета, правилним књижевним судом, лаким и лепим стилом, јасно и прегледно, онда је можемо препоручити најтоплије читалачкој публици, а нарочито нашој омладини, која се учи, јер ће она из ових расправа Савићевих стећи јасну и опредељену слику о наведеним књижевницима. Поздрављамо ово најновије дело г. Милана Савића као важну грађу за историју српске књижевности.

Од Јадрана до Балкана. Утисци с Вукове славе, од Марка Цара. У Задру, штампарија Шпира Артале. 1898. Мала 8. Цена 40 нов.

Вештим пером својим Марко Цар описао је овде своје бављење у Београду за време прославе о преносу Вукових костију, и упознаје нас са првим људима краљевине Србије на политичком, а нарочито на књижевном пољу. На крају књиге је писац у кратко описао своје бављење у Софији и Загребу. Ови су утисци одштампани у књигу из задарског „Српског Гласа.

Путописне црте из Русије. (Прештампано из „Новог Времена“). Од дра Ђорђа Дере. Земун, штампарија Симе Пајића 1897. Цена 20 новчића.

Приликом овогодишњег медицинског конгреса у Москви био је у Русији и писац ових црта, г. др. Ђорђе Дера Ко је у „Летопису“ „Матице Српске“ и иначе по нашим листовима читао путописе г. дра Дере, томе је излишно препоручивати ове најновије путописне црте његове. Што путопис чини путописом у правом смислу, тога има у Дериним путописима. Није доста, кад путник наређа сувопаран низ вароши и предела, које је прошао или само се очешао о њих, него је главно у путопису, да се из њега можемо упознати са привредним, културним, етнографским и другим односима, који засецају у живот дотичне земље и народа. И у овим путописним цртама Дериним видимо оштар посматралачки поглед, који у опште карактерише његове путописе; пратећи његово путовање кроз велику словенску државу, ми из ових црта можемо да се упознамо са многим гранама руског живота, а опис самог конгреса и свега, што се збивало за време његова трајања у Москви, управо је занимљив. Ако икоје, али ове путописне црте саме себе најбоље препоручују.

Издајица, историска прича из живота барањских Срба. Написао Ст. Михалџић. Прештампано из „Србобрана“. Српска штампарија у Загребу. 1898.

Писац је у овој причи изнео једну занимљиву епизоду из живота оних Срба, који се населише у западном делу Угарске. Догађаји у причи збивају се у 16. веку. Препоручујемо ову књижицу свима, који траже лепе и поучне забаве.

О српским народним и просветним идеалима. Беседа дра Војислава Бакића, ректора Велике Школе, држана на дан св. Саве 1898. године. Отштампано из „Учитеља“. Београд. Штампано у државној штампарији краљевине Србије 1898.

Наш познати педагог говори у овој беседи о просветним приликама и заводима у Србији и о недостатцима њиховим. Говор овај намењен је поглавито омладини.

НОВИЈЕ.

Њу-Јорк, 19. априла. Летећа ескадра под адмиралом Шлијем добила је заповест, да изиђе на сусрет шпањолској флоти, која долази од Зеленог Предгорја. Најјаче оклопнице блокадне флоте придужиће се тој ескадри.

Петроград, 19. априла. Учињене су студије на земљишту ради тога, да се сазида огранак сибирске железнице. Тај огранак везиваће забајкалско-усуријску железницу са кинеском границом.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Будимпешта, 20. априла. Јучерашње светковање 1. маја прошло је мирно и овде и у целој земљи.

Беч, 20. априла. Јуче је одржано овде 50 раденичких зборова. После подне ишли су многи раденици у Пратер. 80.000 учесника поделило се по крчмама, где је држано много говора. Изгреда није било.

Париз, 20. априла. Конгрес железничких раденика, који је држан овде, закључио је, да железнички раденици обуставе посао.

Цариград, 20. априла. Остала је без успеха мисија Севад-беја, кога је султан послао у Петроград, да изради код цара Николаја, да одустане од кандидације принца Ђорђа од Грчке за критског гувернера.

Римини (Италија), 20. априла. Овде и у околини наступило је велико огорчење међу народом због оскудице. Народ је јуче опљачкао више пекарница и дућана. Код Аркангела дошло је до сукоба између народа и карабинијера. Два карабинијера су рањена, а једна грађанска особа убијена.

* * *

Шпањолско-американски рат.

Мадрид, 20. априла. Три американска ратна брода покушала су да бомбардују варош Сиенфуегос на Куби, али нису начинили никакве штете. У Картагени је наоружана нова оклопница.

Њу-Јорк, 20. априла. По вестима из Хонконга тамо се говори о жестокој битци на мору код Маниље, у којој су Американци победили. Борба беше кратка, али жестока. У Уешингтну с неповерењем примају ту вест.

Мадрид, 20. априла. Американска ескадра покушала је, да у по ноћи продре у хаванско пристаниште. Шпањолци почеше пуцати на Американце, и после дуже борбе ови последњи се морадоше повући.

Мадрид, 20. априла. Потврђује се вест о поморској битци код Маниље. Американци су били надмоћни, шпањолска флота је доста јако оштећена. На палуби „Христине“ букну ватра, а други један шпањолски брод одлете у ваздух. Шпањолски су губитци велики. Међу погинулима је и капетан „Христине“. Шпањолски брод „Дон Хуан д' Аустрија“ веома је оштећен, а и американска ескадра је претрпела знатне оштете.

Кивест, 20. априла. Одавде је хитно отишло у Кубу 1200 оружаних Кубанаца.

Мадрид, 20. априла. Код Маниље беше још једна поморска битка. Американци су претрпели велике губитке. Шпањолски бродови „Минданао“ и „Улоа“ само су лако оштећени. Министар марине поздравио је шпањолску флоту због јуначког држања.

Мадрид, 20. априла. Неколико министара, кад су их питали, одговорили су, да вести из Маниље нису радосне, али служе на част Шпањолској и њеној флоти.

Маниља, 20. априла. У 8 сахати из јутра (јуче) сасвим су изгореле шпањолске крсташице „Христина“ и „Кастиља“. Остали оштећени бродови повукли се у залив Бако. Неколико тих бродова морали су потопити у море да не падну шака Американцима.

Трговина.

Нови Сад, 20. априла 1898

Цене су биле: жито прве каквоће 14 ф. 20 — — н., друге каквоће 13 ф. 80 — — н., зоб 6 фор. 80 — — н., јечам 6 фор. 50 — н., кукуруз стари 6 ф. — н., пасуљ бели 7 ф. 80 — — н., жути 7 ф. 20 н., вика 7 ф. 40 н, мухар 6 ф 30 — н., проја 4 ф. 40 н, репица 8 ф. 60 н. Све од 100 кгр.

—

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 20. априла 1898.

II. кр. дукати (нови)	5 ф. 69 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 65 н.
Дукати од 20 франака	9 ф. 55 н.

Јавна молба.

Село наше Збег или Рудник крај Сентандреје населише они предци наши, који дођоше са славним Арсенијем Чарнојевићем, патријархом српским из Старе Србије у Сентандреју. Зна се и памти се, да је Арсеније патријарх по године дана, све док му се није начинила кућа у Сентандреји, седео овде у Збегу нашем, а у кући, где нам је сада света црква наша.

Памте људи наши, јер су слушали од својих старијих, да се Арсеније патријарх пењао из Збега на високи Краљев Брег, па је са планине наше погледао тужан према Косову и на стару своју патријаршију у Пећ. Желео је, жудео је Арсеније патријарх: да се врати са народом својим у ослобођену Србију. — Но Бог је друкчије хтео!

Пред смрт своју заклео је Арсеније патријарх мили народ свој: да чува православну веру и своје славно српско име, да збори својим милим српским језиком, да држи своје лепе народне и црквене обичаје.

И ми очувасмо свети аманет Арсенија патријарха, јер су нам га стари наши предавали са колена на колено кроз два пуна столећа. Са околном браћом својом остали смо ми до данас добри православни Срби и остаће то, ако да Бог, након нас и потомци наши.

И данас нас има у Збегу нашем до 200 православних Срба све самих ратара, али је село наше осиромашило, јер су нам се затрли лепи виногради наши — а што нам је жалост наша највећа: света и лепа црква наша опала је и све, што је у њојзи овештало је, дотрајало је.

Ево је већ четврта година, како у овој нашој светој цркви слави сваке године трећи дан св. Духова дична српска омладина, што се учи у Будимпешти, 200 годишњицу од оснивања српске патријаршије Ср. Карловачке.

На ту лепу славу скупља се Богу хвала велики збор српског народа нашега из Сентандреје, Калаза, Помаза, Чобанца, Пеште, Будима и чак са Чепелске Аде. Браћа се виђају са браћом — да се свиколици помоле Богу Великоме: да нас сачува и одржи као добре православне Србе.

Верујте нам, Браћо и Господо, да је од Бога грехота а од људи нам је зазор и срамота, што је наша света црква Збешка тако опала и овештала, те смо заиста у бризи: како ћемо у њојзи с образом да дочекамо о идућим св. Духовима и свога милог новога владику Лукијана и велики збор народа нашега.

Ми смо Збежани људи сиромашни, а наша црквена општина Сентандрејска се тешко истрошила, оправљајући своју изгорелу саборну цркву, те не може да оправи нашу свету цркву — ма да је крајње време, да се она оправи и опреми.

У тој нужди својој обраћамо се на тебе мили православни роде и молимо покорно:

Помози роде милостиви, да са две три хиљаде фор. оправимо ову своју стару светињу и да је снабдемо са најнужнијим св. утварима.

Сваки па и најмањи прилог добро нам је дошао; ми ћемо га јавно и захвално признати у српским листовима, оправићемо њиме св. цркву Збешку, набавићемо јој најнужније утвари и уписаћемо имена племенитих ктитора и приложника у црквени поменик и настојаваћемо: да се њима „поје света литургија — овог света као и онога.“

Молимо да се добровољни прилози на оправу Збешке цркве шаљу родољубивоме председнику наше црквене општине г. Евђену Думчи, градоначелнику у Сентандреју (Szent-Endre, per Budapest).

Помозите нам драга Браћо и светла Господо Српска и Ви побожне и родољубиве Српкиње — да можемо светом црквом Збешком и народним збором око ње и даље хранити, овде на мртвој стражи Српства аманет Арсенија патријарха: свету, православну веру, мило српско име и језик и народне обичаје наше.

Благо Вама, који сте у јату, али сетите се и нас, који смо слаби, али смо јаки уздањем у Бога и у милу српску браћу своју.

Бог Вам богато наплатио и стоструко вратио сваки дарак Ваш светој цркви Збешкој — овој маленој и новој цркви Раваници, око које свијају руке своје потомци оних Срба, који су некад као будна стража чували свете мошти кнеза Лазара, кад су оне тражиле и нашле уточишта овде међу нама. — Нас држи успомена на стару српску славу, а братска рука нека нам помогне, да не клонемо. — Тако нам Бог свима помогао!

У **Збегу** крај Сентандреје на св. Благовести 1898.

Старатељство храма Сошествија св. Духа:

Јов. Пачариз,
парох

С. Мартиновић, ратар, I. тутор

Стеван В. Поповић, управ. Текелијина завода, II. тутор

На продају.

Зиратна земља, познати **„Крмољ“**, у величини до 60 хектара, постоји у атару **богатога** села Ратаја, срезу пчинском, округу врањском, — удаљена од железничке станице четири километра, каквоћа за сејање у опште за све усеве и винограде, који рађају чувено „вино крмољско“, а добар је део већ виноградима засађен, због иселења из Србије, продаје се са врло повољним условима.

Обратити се

103 4—5 **Перикли Икономовићу,**
трговцу у Врањи, Србија.

Један Србин, 22 год. стар, који је свршио трговачку школу и био у већој радњи као кореспондент а сад је у једној угледној штедиони као други књиговођа, тражи место у једном месту српском као кореспондент (српски, мађарски и немачки) или као књиговођа. Адреса се може дознати у редакцији под шифром „скромност“. За одговор треба прикључити биљегу од 05 нов. 131 3—3

ЛЕТИЛИШТЕ ЧЕРЕВИЋ.

Место Черевић, лежи у сред Фрушке Горе убавога Срема, спојено са Новим Садом и Вуковаром дневно кроз две локалне лађе, а на зиданој цести; имаде дивну околину, обрубљену зеленом дубравом, разноврсним воћем и виноградима, здравом изворском водом; имаде недељну пијацу, где се сваковрсни живеж јефтино добити може и здраве станове уз врло јефтину станарину, као и поштанску и брзојавну постају; зрак благ и здрав и за опоравак болесника угодан, са два лечника и лекарном.

Упозорују се и сва господа умировљени чиновници и часници на све ове лепе услове за настањивање. —

Поглаварство општине у Черевићу, дана 25. априла 1898.

Бележник: **Павловић.** 134 2—3 Управитељ: **Кракановић.**

785. tkvi sz. 1898. 142 1—1

Árverési hirdetményi kivonat.

A palánkai kir. jbság mint tkvi hatóság részéről ezennel közhirré tétetik, hogy özv. Simon szül. Leibrecht Éva tovarisavai lakós végrehajtató kérelme folytán Krnatits Lázárné szül. Krnatits Milicza, özv. Hernyajacz Pálné szül. Jovkits Persza, mint kk. Hernyajacz Sztankó, Nenad t és t. gyámja, mint Krnyajacz Pál örökösei tovarisavai lakosok végrehajtást szenvedett ellen végrehajtási ügyében, a végrehajtási árverés 80 frt 70 kr. tőke követelés s jár, kielégitése végett az 1881. 60. t. cz. 144. §-a alapján és a 146. §. értelmében a palánkai kir. jbság területén levő Tovarisova községben fekvő a tovarisovai 1765. sztjkvben A I. 1. sor 474/a hrsz 287/a ö. i. sz. ház és beltelekre, az 1881. KX. t. cz. 156. §-a d, pontja alapjén egészben az árverés 424 frtban megállapitott kikiáltási árban ezennel elrendeli és annak Tovarisova községházánál leendő megtartására határidőül **1898. évi május hó 5-ik napjának dél után 3. óráját** kitüzi, mely alkalommal a jelzett ingatlan a kikiáltási áron alul is el fog adatni. —

Az ingatlan a fent kitett árban fog kikiáltatni, árverezni kivánok tartóznak a kikiáltási ár 10% készpénzben vagy evadékképest papirban a kiküldött kezéhez letenni.

Kelt Palánkán a kir. jbság mint tkvi hatóságnál 1898. évi február hó 15. napján.

Szeghy,
kir. aljárásbiró.

Огласи.

ЗА КАЛАМЉЕЊЕ НА ЗЕЛЕНО

може се добити код потписаног сваковрсног, најбољег и најплеменитијег **еделрајза** (племените лозе) винских и грожданих (Tafeltrauben) врста, даље **ластике** (Gummibänder) најбоље каквоће **по врло умереној цени.**

АЛЕКСАНДАР АДАМОВИЋ
141 1—6 у Новом Саду.

Др. Самуило Леви,

ЗУБНИ ЛЕКАР, У НОВОМ САДУ,

станује од 1. маја н. р на главном тргу, број 2., поред **„Гранд Хотела“ Мајеровог; вади зубе без бола, пломбира зубе и мење читаве вилице** по најјефтинију цену. 136 2—2

Кајлов лак за под,
Кајлов бели лак за столове, који се перу 45 п.,
Кајлова воштана паста за паркете 60 п,
Кајлов златни лак за оквире 20 н.. 60 6—8

може се добити само код:

Браће Вагнера у Новом Саду.

Од државе повлашћена I. угар. парна ФАБРИКА САТОВА ЗА ТОРОЊ, Јована Милера, последника Карла Majepja (Mayer Károly's Nachfolger Müller János) Budapest, VII. Bez. Kazinczygasse Nr. 3. Илустровани ценовници и каталози забадава и просто од биљеге. 106 8—10

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Јанко Перић. Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.